

על יחסי שליחים מדריכים

שנים רבות עברו מאז שליחותי בקפריסין ודבריו רבים התיישבו בזיכרון. אם היו אצלי דברים רשומים מאז, הרי הם אבדו בתקופת מלחמת העצמאות. לכן, אדגיש היבטים כלליים, מבלי להיכנס לפרטים שעלולים להיות בלתי מהימנים.

ב-1947 בשלחתי לקפריסין כשליח למחנה בוער של "דרור". שליחות זו אושרה, אמנם, על ידי הסוכנות, אך הרשיונות שהבריטים הקציבו לפעילות במחנות היו מוגבלים. בכנסתי למחנה באופן בלתי-ליגאלי, וכאשר עברתי את שערי המחנה ונמצאתי אחרי גדרות התיל, המוקפים במגדלי שמירה עם שומרים חמושים, הרגשתי גם אני את התחושה של אסיר מחנה, אם כי היה בכיסי פספורט. חשתי שם משהו מן התחושה של יושבי המחנות, ששרדו בנס ממתנות האשמדה, ובמצאו טוב, כאסירים, מאחורי גדרות תייל.

כאן עולה השאלה - איזו הכנה קיבלנו, השליחים, לקראת פעילותנו במחנות והטיפול באנשים שעברו את שעברו. במבט לאחור, אוכל לקבוע בוודאות, שחוסר הכנה פגע לא במעט בטיפולנו בצעירים ובבוגרים כאחד. אני הפכתי, מבלי לקבל הכשרה לכך, למנהל בית-הספר של "דרור", בו היו 15-17 כיתות. מאחר ולא היו די מקומות, קיבלנו הקצבה של צריפים מהכריסים והייצו צריכים לחלק את הלימודים לשתי משמרות. הכיתות היו דיקות. הילדים ישבו על הרצפה, וההרצאות היו פרונטאליות. יחד עם זאת, ברצוני להדגיש שהילדים לא קיבלו רק שיחות בעברית, ידיעת הארץ וכו'. בין המעפילים, היו מורים, שהיו מוכנים, למרות התנאים הקשים במחנה, להקדיש את עצמם להוראה, והם לימדו גם מתימטיקה וגם היסטוריה, והילדים, קיבלו, למעשה, חצי יום של לימודים מלאים.

אני חושב שזה היה הישג בלתי רגיל, שעזר לנו לשמור על הילדים בתנאי המחנה, ולא קל היה להרגיל אותם לכך. הם היו רגילים להיות ציפורי דרור וקשה היה להרגילם לסדר יום קבוע, בעיקר אחר הצהריים. אך, עלי לציין, שהודות למורים ולמדריכים שטיפלו בנושא זה, הגענו להישגים די רציניים, לא רק בהוצאת הילדים מהיחוב, אלא, גם להישגים בלימודים, וזאת כמובן רק הודות לאותם מורים.

כשיצאנו לשליחות בקפריסין ידענו על השואה ועל מצב הניצולים. מי ששמע את העדות המזעזעת של צביה, באוהל הגדול ביגוד, לא ישכח לעולם את אוחו פרק מחריד בהיסטוריה של העם היהודי, כפי שהיא העלתה זאת בדבריה. על אף שידענו את שעבר על יהדות אירופה, לא היינו מודעים לחשדנות, לפסיכולוגיה שבוצרה בכוח הנסיבות. אין ספק שהשליחים באו מתוך יצוץ עז לעזור, מתוך הרגשת חובה ליהודים אלה, אך פגישה עם חברים שהגיעו משליחות באירופה, יכלה לעזור לנו להבין את הפרובלמטיקה בהיווצרות הקשר איתם. זה היה ודאי עוזר לנו למבוע כמה וכמה מיסגים כיתסי שליחים-ניצולים.

המדריכים היו בעצמם בני בוער, ברובם לא מבוגרים בהרבה מהתניכים. הם
אספו את התניכים ואת החבליכות וליוו אותם בדרכים הקשות, בגביכת גבולות,
עברו יחד את כל המיכשולים עד שהגיעו לקפריסין. הם ראו עצמם אחראים לילדים
ונוצר בליבתם קשר בפשי. ואילו אנתנו, אי הכנתנו את התפקידים של המדריכים,
אי הכנת הקשר, שהיה ממש קשר משפחתי, בין המדריך לתניך, ראיתנו במדריך אדם
בעל תפיסה חיבוטית שונה משלנו, החשש מפני השפעות שליליות והצורך בהכנות
לעלייה ארצה, הביאו אותנו לעימות עם המדריכים, מתוך הבחנה שהם גורם מפריע
למגמות החיבוטיות שלנו... במקום לחפש דרך לשלבם בפעילותנו ולנצל ביסיונם,
העמדנו אותם בצד, וזה פגע ביחסים בינינו, שהיו יסוד לכל פעילות משותפת.

עם זאת, בדמה לי שהצלבנו לקיים פעילות יפה בתנועת הנוער. קיימנו
שיחות, קבלות שבת, מסיבות, פעולות ספורטיביות ושילבנו אותם בפעילות ה"הגנה".
כל אלה עזרו לנו לשמור על רוחו של הנוער עד שהגיעה השעה המיוחלת, בה בפתחו
שערי המתנה, ובחורף 1947 חזרו ונתשבו עלו ארצה.

* * *

יום עיון

מוקדש לזכרו של
מנחם אורן ז"ל

24.2.1986

מחנות הגירוש בקפריסין

יוסי אסף
יצחק ארצי
בחום בוגנר
זאב צחור
חנוך דינות
לאה שנער
דוד פור
יצחק טוכמן
מוני אלון
זאב איבינסקי
יוסף טבנקין
שרה שניר - נשמית
מנחם פרנק

1986

סיקור + אוניברסיטה ימי עיון
על ידי פרופ' רחל
1985
פרנק, אסף